

مقایسه نابرابری توزیع درآمد در استان فارس و کل کشور بر حسب مناطق شهری و روستایی (۱۳۸۳-۱۳۶۰)

نویسندگان:

زهرا افشاری*

زهرا خورده‌پر**

چکیده

در پژوهش حاضر، روند نابرابری^۱ هزینه در استان فارس و کل کشور به تفکیک مناطق شهری و روستایی، در دوره زمانی ۸۷-۱۳۶۰ محاسبه و مقایسه شده است. برای این منظور، شاخص‌های نابرابری (ضریب جینی و سهم گروه‌های درآمدی) با روش ناپارامتریک برآورد شده‌اند. نتایج حاصل از بررسی روند توزیع درآمد (ضریب جینی به دست آمده از نتایج تفصیلی آمارگیری هزینه - درآمد خانوار) و آزمون

* استاد دانشگاه الزهرا

** کارشناس ارشد توسعه اقتصادی و برنامه‌ریزی

zohreh1080@yahoo.com

۱. در پژوهش حاضر، دلایل تغییر میزان نابرابری و توزیع نابرابر درآمد در زمان‌ها یا مکان‌های مختلف مورد توجه نبوده است.

فرضیه‌ها نشان می‌دهد که بین میزان نابرابری اقتصادی مناطق شهری و روستایی استان فارس و نیز بین میزان نابرابری در مناطق شهری و روستایی کل کشور، به لحاظ آماری اختلاف معناداری وجود نداشته است. اما همین محاسبات با استفاده از ضریب جینی به دست آمده از اطلاعات هزینه ناخالص فردی، بیانگر وجود اختلاف معنادار بین میزان نابرابری اقتصادی بین مناطق شهری و روستایی استان فارس با همین مناطق در کل کشور است، به طوری که نابرابری در مناطق شهری و روستایی استان فارس، کمتر از مناطق شهری و روستایی کل کشور است. در مقابل، توزیع درآمد در مناطق شهری و روستایی استان یکسان بوده است.

واژگان کلیدی: استان فارس، ایران، توزیع درآمد، ضریب جینی.

مقدمه

در حال حاضر، نابرابری درآمد یکی از پدیده‌های نامطلوب زندگی اجتماعی و اقتصادی است، به طوری که همه جوامع بشری به دنبال کاهش و در نهایت، حذف آن از جوامع خود هستند. در گذشته اقتصاددانان توسعه به جای توجه به توزیع درآمد و رفع نابرابری‌های شدید در میان آحاد جامعه، به ایجاد رشد اقتصادی و تسریع آن، به ویژه در کشورهای فقیر تأکید می‌کردند و حتی در برخی مواقع، نابرابری شدید درآمد را لازمه رشد و کارایی اقتصادی می‌دانستند. این طرز فکر باعث شد سیاست‌گذاران اقتصادی به میزان بیشتری به رشد اقتصادی نسبت به توزیع برابر درآمد توجه کنند. اما بیش از یک دهه رشد نسبتاً سریع اقتصادی در بسیاری از کشورهای در حال توسعه در سال‌های دهه ۱۹۶۰ نشان داد که منافع رشد اقتصادی، نصیب گروه‌های خاصی از افراد جامعه شده و شکاف درآمدی بین فقرا و ثروتمندان افزایش یافته است. این موضوع موجب شد اقتصاددانان در سال‌های ابتدایی دهه ۱۹۷۰، به این نتیجه برسند که برای هموار کردن مسیر توسعه اقتصادی کشورها، علاوه بر تلاش برای رشد اقتصادی، راهکارهایی را نیز برای توزیع مناسب و تا حد امکان عادلانه درآمد تدوین کنند.

تجربه ایران نیز مؤید این موضوع است که الگوهای پیشنهادی موجود، با هدف حداکثر رشد،

نمی‌توانند به کاهش فقر، بیکاری و شکاف روزافزون درآمدی میان گروه‌ها و مناطق مختلف منجر شوند و از این رو، این موضوع، توجه به مدل‌های رشد با جهت‌گیری اشتغال و تعدیل درآمد در برنامه‌های توسعه‌ای را توجیه می‌کند. پس از جنگ تحمیلی، برنامه‌های پنج‌ساله اقتصادی، اجتماعی و فرهنگی با محوریت عدالت اجتماعی و توزیع عادلانه درآمد، تدوین و اجرا شدند. طی این سال‌ها، سرمایه‌گذاری‌های کلانی انجام شده و صنایع بزرگ و زیربنایی فراوانی به بهره‌برداری رسیده که شرایط لازم برای رشد اقتصادی در کشور را فراهم کرده‌اند. اکنون این پرسش اساسی مطرح می‌شود که منافع ناشی از رشد اقتصادی کشور، چگونه بین افراد، مناطق و استان‌های مختلف کشور تقسیم شده است. اگر هدف از اقدامات انجام شده، اعتلای مادی و معنوی و افزایش رفاه افراد جامعه، مناطق و استان‌های مختلف کشور باشد، بررسی نحوه توزیع درآمد، میزان بهره‌مندی خانوارها و گروه‌های مختلف جامعه از نتایج برنامه‌های اجرا شده را مشخص می‌کند و برنامه‌ریزی‌های کاراثر در آینده را تسهیل می‌نماید.

علاوه‌براین، شناخت روند توزیع درآمد در نواحی مختلف کشور در راستای تحقق اهداف چشم‌انداز بیست‌ساله کشور که از محورهای اصلی آن، عدالت اجتماعی و توزیع عادلانه درآمد است، ضرورت دارد.

بر این اساس، در مقاله حاضر نابرابری اقتصادی در مناطق شهری و روستایی استان فارس با مناطق شهری و روستایی کل کشور، طی سال‌های ۸۷ - ۱۳۶۰ مورد بررسی قرار می‌گیرد. برای دستیابی به این هدف، پرسش‌های زیر تدوین شده است: (۱) روند توزیع درآمد در استان فارس، به تفکیک مناطق شهری و روستایی چگونه بوده است؟ (۲) نابرابری در استان فارس به تفکیک مناطق شهری و روستایی در مقایسه با مناطق شهری و روستایی کل کشور چگونه بوده است؟ (۳) آیا نابرابری در مناطق شهری استان فارس، بیشتر از نابرابری در مناطق روستایی استان فارس است؟ (۴) آیا میزان نابرابری توزیع درآمد استان فارس (شهری و روستایی) کمتر از نابرابری کل کشور است؟ (۵) آیا روند نابرابری توزیع درآمد در مناطق شهری و روستایی فزاینده بوده است؟ (۶) آیا در سال‌های مورد بررسی اختلاف نابرابری شهر و روستا تغییر کرده است؟

مقاله حاضر، در چهار بخش تدوین شده است. ابتدا پس از مروری بر ادبیات موضوع، نحوه

محاسبه شاخص‌ها بیان شده است. سپس نابرابری توزیع درآمد محاسبه گردیده و آزمون فرضیه‌ها انجام شده است. در بخش نهایی نیز پس از تحلیل نتایج، پیشنهادهای بیان شده است.

مروری بر ادبیات پژوهش

۱- توزیع درآمد از دیدگاه نظری

در چند دهه گذشته، درباره رشد اقتصادی و توزیع درآمد نظریه‌های گوناگونی بیان شده و سیاست‌های مختلفی نیز طبق این نظریه‌ها اتخاذ گردیده است. در دهه‌های ۱۹۵۰ و ۱۹۶۰، افراد بسیاری از جمله هیریشمن^۱ معتقد بودند که رشد اقتصادی، موجب توزیع مساوی‌تر درآمد می‌شود (هیریشمن، ۱۹۵۸). به همین دلیل نیز بر اجرای سیاست‌های رشد اقتصادی تأکید شد. اما نتایج پژوهش‌ها در دهه ۱۹۷۰ نشان داد که رشد اقتصادی، لزوماً موجب توزیع مساوی‌تر درآمد نمی‌شود و در موارد متعددی، واقعیات بیانگر این موضوع بود که رشد اقتصادی، باعث کاهش مطلق درآمد بعضی از اقشار نیز شده است (گریفین، ۱۹۷۴). این توزیع نامساوی درآمد، به نوبه خود یکی از موانع رشد بیشتر بود. از این رو، از اوایل دهه ۱۹۷۰، توزیع درآمد به عنوان یکی از اهداف اصلی برنامه‌های اقتصادی در محافل علمی و سیاست‌گذاری، جایگاه مهمی به دست آورد، اما متأسفانه در عمل به‌طور کافی مورد توجه قرار نگرفت و به جای آن، مسأله فقر تا حدودی مطرح شد.

در چند دهه گذشته، به دلیل پیشرفت در علوم رایانه‌ای، شاهد پیشرفت نسبتاً زیادی در زمینه آگاهی از واقعیات و اطلاعات در مورد توزیع درآمد و رابطه آن با رشد، تکوین نظریه‌های توزیع و الگوهای گوناگون سیاست‌گذاری و گزینه‌های آن برای سازمان دادن به برنامه‌ها و راهبردهایی بوده ایم که رشد همراه با توزیع مساوی‌تر درآمد را پدید می‌آورند.

در اقتصاد، از دو منظر به توزیع درآمد توجه شده است: توزیع درآمد عاملی^۲ و توزیع درآمد شخصی^۳. در توزیع درآمد مبتنی بر عوامل تولید، سعی می‌شود سهم عوامل تولید یا سهم کل درآمد

-
1. Hirschman
  2. Functional Income Distribution
  3. Personal Income Distribution

ملی که به وسیله هر یک از عوامل تولید دریافت می‌شود، توضیح داده شود. اما متداول‌ترین مقیاس اندازه‌گیری توزیع درآمد، توزیع مقداری یا شخصی درآمد است. این روش صرفاً با اشخاص یا خانوارها و کل درآمدی سر و کار دارد که آنها دریافت می‌کنند و روش کسب درآمد، مورد توجه قرار نمی‌گیرد.

شواهد تجربی و تاریخی کشورهای مختلف جهان در زمینه نابرابری در توزیع درآمد نشان می‌دهد که عوامل مختلفی، موجب نابرابری توزیع درآمد و تشدید آن می‌شوند، از جمله شرایط کار و شغل، ساخت بازار، نوع درآمد، شرایط توسعه اقتصادی، سیاست‌های اقتصادی، شرایط خانوادگی و غیره. برای تعدیل نابرابری، فعالیت‌های گوناگونی مانند کنترل قیمت‌ها، تعیین حداقل دستمزد، پرداخت یارانه، کمک به افزایش بهره‌وری طبقات کم‌درآمد و توزیع مجدد ابزار تولید انجام شده است.

۲- مروری بر توزیع درآمد از دیدگاه تجربی

از آنجایی که در پژوهش حاضر، توزیع درآمد شخصی مد نظر است، فقط درباره پژوهش‌های انجام شده در این زمینه صحبت می‌شود. در زمینه توزیع درآمد شخصی، پژوهش‌های متعدد و با اهداف مختلفی انجام شده است که می‌توان آنها را در چهار دسته زیر طبقه‌بندی کرد: (۱) بررسی روند زمانی توزیع درآمد؛ (۲) آزمون فرضیه کوزنتس (رابطه رشد اقتصادی و نابرابری توزیع درآمد)؛ (۳) بررسی تأثیر سیاست‌های اقتصادی بر توزیع درآمد؛ (۴) بررسی تأثیر متغیرهای کلان اقتصادی بر توزیع درآمد.

برای اندازه‌گیری میزان نابرابری توزیع درآمد در همه پژوهش‌های انجام شده، از روش توزیع شخصی و معیارهای مختلف، از جمله ضریب جینی استفاده شده است. درباره محاسبه ضریب جینی در اقتصاد ایران نیز پژوهش‌های فراوانی به صورت کشوری، استانی و برای مناطق شهری و روستایی انجام شده است که می‌توان پژوهش ذاکرهنجی و مهران (۱۳۵۶)، ابونوری و محمدنژاد (۱۳۷۶)، ابونوری (۱۳۷۱ و ۱۳۷۶)، آقاچان‌زاده (۱۳۷۷) و پژوهش‌های فراوان دیگر در مرکز آمار ایران و سازمان برنامه و بودجه را نام برد. ویژگی مشترک همه پژوهش‌های انجام شده، محاسبه ضریب جینی و تحلیل تغییر روند زمانی آن است. اما توزیع درآمد در استان‌های کشور و مناطق

شهری و روستایی آنها، به میزان کمی مورد بررسی قرار گرفته است که می‌توان پژوهش حقیقت (۱۳۷۲) را نام برد. در پژوهش مذکور، نابرابری توزیع درآمد در استان کهگیلویه و بویراحمد در سال‌های ۱۳۵۶، ۱۳۶۶ و ۱۳۶۸ مورد بررسی قرار گرفته و نتیجه گرفته‌اند که توزیع درآمد بعد از انقلاب در این استان، بهتر از قبل از انقلاب و حتی بهتر از کل کشور بوده است.

همایی ایبانه (۱۳۷۶) با استفاده از آمارهای هزینه و درآمد خانوارها برای سال‌های ۷۳-۱۳۶۴ بیان کرد که طی این دهه، توزیع درآمد بر اساس معیار ضریب جینی در مناطق شهری استان تهران بهبود یافته است و به‌طور نسبی، از توزیع درآمد در کل کشور بهتر است و طبقه متوسط جامعه (۴۰ درصد میانی جمعیت) طبقه غالب جامعه شهری استان تهران را تشکیل می‌دهد. در همین مدت، نحوه توزیع درآمد، تحت تأثیر اوضاع اقتصادی کشور است و در وضعیتی که تورم ناگهان زیاد می‌شود، به شدت نامطلوب می‌گردد. وی همچنین بیان کرد که فاصله بین مناطق شهری و روستایی استان تهران در سال ۱۳۷۳، زیاد نیست و توزیع هزینه در بین دهک‌های مختلف، مشابه همدیگر است. هزینه مسکن، سهم زیادی از کل هزینه‌های خانوارهای شهری و روستایی استان تهران را به خود اختصاص داده است و طبقه متوسط و پردرآمد استان، همگن‌تر از طبقه کم‌درآمد آن است.

باباگل زاده گشتلی (۱۳۷۹) در بررسی ضریب جینی و سهم چهل درصد پایین گروه‌های درآمدی استان مازندران نشان داد که توزیع درآمد در مناطق شهری استان، متعادل‌تر از توزیع درآمد در مناطق روستایی آن بوده است. وی همچنین بیان کرد توزیع درآمد در مناطق روستایی استان و کل کشور یکسان است، ولی مقایسه مناطق شهری استان و کل کشور نشان می‌دهد شاخص ضریب جینی، بیانگر توزیع یکسان درآمد است، ولی شاخص سهم چهل درصد پایین، بیانگر توزیع متعادل‌تر درآمد در استان نسبت به کل کشور است.

بختیاری و همکاران (۱۳۸۰) با ارزیابی وضعیت هزینه‌های مصرفی مناطق شهری و روستایی استان اصفهان در دوره ۷۲-۱۳۶۸ بیان کردند که انواع هزینه‌های مصرفی در طول این دوره افزایش یافته است که این افزایش هزینه، در مناطق شهری با بدتر شدن وضعیت تغذیه‌ای همراه بوده است. همچنین به دلیل وجود نظام حیاتی حاکم - در حالی که هزینه‌های خوراکی به‌طور نسبتاً متوازی توزیع شده است - توزیع هزینه‌های غیرخوراکی بادوام، نامتوازن است.

فرید رضا ایرجی (۱۳۸۳) با محاسبه ضریب جینی و سهم دهک‌های درآمدی، با روش پارامتریکی توزیع درآمد در استان خراسان و کل کشور را در دوره ۸۰ - ۱۳۵۰ به لحاظ آماری مقایسه کرده و نتیجه گرفته است که بین میزان نابرابری اقتصادی مناطق شهری و روستایی استان خراسان و نیز بین آنها با مناطق شهری و روستایی کل کشور، به لحاظ آماری، اختلاف معناداری وجود ندارد.

۳- روش‌های اندازه‌گیری نابرابری درآمد

در تحلیل‌های توزیع درآمد، اندازه‌گیری نابرابری درآمد با دو روش انجام می‌شود: روش ناپارامتری^۱ و روش پارامتری^۲. در روش ناپارامتری، شاخص‌های نابرابری درآمد با استفاده از مشاهدات مستقیم و بدون استفاده از مدل خاص محاسبه می‌شوند. این شاخص‌ها خطای نمونه‌گیری دارند، از این رو، میانگین پارامترها یا شاخص‌های تخمینی با مقادیر واقعی برابر نیستند. شاخص‌هایی که در این گروه قرار می‌گیرند را می‌توان بر اساس ویژگی‌های کلی‌شان به انواع گوناگون طبقه‌بندی کرد، به عنوان مثال: الف) شاخص‌های عینی^۳ و قیاسی^۴؛ ب) شاخص‌های ایستا و پویا؛ ج) شاخص‌های متکی بر منحنی لورنز و شاخص‌های متکی بر فراوانی و سایر شاخص‌های عینی.

شاخص‌های عینی از مفهوم رفاه اجتماعی و قضاوت‌های ارزشی مبنی بر اندازه‌گیری نابرابری درآمد استفاده نمی‌کنند، بلکه بیشتر ابزارهای آماری هستند که برای اندازه‌گیری پراکندگی صفت مورد بررسی، بین افراد جامعه مورد نظر به کار گرفته می‌شوند. از جمله این شاخص‌ها می‌توان از شاخص هرفیندال، ضریب جینی و منحنی لورنز نام برد. در مقابل، اساس معیارهای قیاسی، مفاهیم صریح رفاه اجتماعی است. در واقع، این نوع طرز فکر از دالتون شروع شد. شاخص‌های دالتون، تیل، اتکینسون در این دسته جای می‌گیرند.

در روش پارامتری، از مدل‌های توزیع درآمد استفاده می‌شود که در آن واحدهای اقتصادی از قبیل خانوار، افراد، مردان، زنان، کارکنان و غیره در هر سطحی از درآمد، از طریق توابع احتمال و

-
1. Non Parametric Approach
  2. Parametric Approach
  3. Objective
  4. Subjective

توابع چگالی احتمال نشان داده می‌شود و از طریق این توابع، معیارها و شاخص‌های نابرابری درآمد استخراج و تجزیه و تحلیل می‌شوند.

از آنجایی که در پژوهش حاضر، از شاخص‌های ضریب جینی و سهم گروه‌های درآمدی برای محاسبه نابرابری درآمد استفاده شده است، در ادامه به‌طور مختصر درباره آنها توضیح داده می‌شود. ضریب جینی که در واقع یک شاخص سازگار با منحنی لورنز است، به عنوان معیاری برای بیان شدت نابرابری توزیع درآمد به کار می‌رود. این ضریب مستقل از واحد اندازه‌گیری می‌باشد و اندازه‌های بین صفر و یک را اختیار می‌کند، به همین دلیل رتبه‌بندی صحیحی از نابرابری را به دست می‌دهد. همچنین این شاخص در صورت تغییر متناسب همه درآمدها (یعنی عدم تغییر نحوه توزیع)، تغییر اندازه نمی‌دهد. بنابراین در مقایسه سال‌های مختلف نیز مشکل ایجاد نمی‌شود.

الگوی ضریب جینی مورد استفاده در پژوهش حاضر، از طریق نسبت متوسط مجموع قدر مطلق تفاوت بین همه جفت درآمدها، به حداکثر اندازه ممکن این تفاوت‌ها به دست می‌آید.

$$= 1 + \frac{1}{n} - \frac{2}{n^2 \mu} [nX_1 + (n-1)X_2 + (n-2)X_3 + \dots + X_n] G$$

X_i : درآمد واحدهای آماری i ام

μ : میانگین حسابی درآمدهای واحد آماری

n : تعداد واحدهای آماری

ضریب جینی معمولاً حدود $0/2$ تا $0/8$ را نشان می‌دهد، اگر:

$0/3 < G < 0/5$ در این صورت، توزیع درآمد جامعه، متعادل است.

$0/3 < G < 0/5$ در این وضعیت، عدم تعادل در سطح متوسط در جامعه حاکم است.

$G > 0/5$ عدم تعادل در جامعه بسیار شدید است.

سهم گروه‌های درآمدی، یکی از ابزارهای متعارف بررسی توزیع امکانات معیشتی بین گروه‌های مختلف درآمدی جامعه است. بدین منظور، معمولاً خانوارها بر حسب میزان درآمد یا هزینه، از کمترین سطح به بیشترین سطح مرتب می‌شوند و سپس به ده گروه مساوی تقسیم می‌گردند و سهم هزینه‌های هر گروه از کل محاسبه می‌شود.

داده‌های پژوهش

در پژوهش حاضر، همانند بسیاری از بررسی‌های توزیع درآمد در کشورهای در حال توسعه، از هزینه‌های مصرفی به جای درآمد در دوره ۸۷ - ۱۳۶۰ استفاده شده است. هر چند که استفاده از الگوی هزینه مصرفی نسبت به الگوی توزیع درآمد، به دلیل تمرکز پس‌انداز در گروه‌های بالا و ناچیز بودن آن در گروه‌های پایین درآمدی، متعادل‌تر بوده است، اما این کار به دلایل زیر انجام می‌شود:

۱. در برخی از کشورها، اطلاعات درآمد گردآوری نمی‌شود و فقط اطلاعات مربوط به هزینه‌های مصرفی در دسترس است، از این رو، استفاده از اطلاعات هزینه، اجتناب‌ناپذیر است.

۲. آمارهای مربوط به درآمد، معمولاً بیانگر واقعیت نیستند، زیرا دارندگان درآمدهای بالا برای فرار از پرداخت مالیات، میزان درآمدهای خود را کمتر و دارندگان درآمد پایین، به دلیل شرم، مقدار آن را بیشتر بیان می‌کنند. همچنین دوره آماری مربوط به درآمد، معمولاً از دوره زمانی پرسش اطلاعات مربوط به مصرف، طولانی‌تر است، از این رو، یادآوری اطلاعات مربوط به مصرف، آسان‌تر و دقت آن بیشتر است.

۳. به دلیل وجود پدیده خودمصرفی در بخش کشاورزی، در بسیاری از کشورهای در حال توسعه، ارزیابی درآمد بر اساس قیمت تمام شده کالاهای خودمصرفی در مقایسه با ارزش پولی حاصل از فروش آنها، باعث کم‌برآورد شدن رفاه حاصل از درآمدهای جنسی می‌شود، در حالی که استفاده از آمارهای هزینه مصرفی، چنین مشکلی ندارد.

۴. نوسان‌های اشتغال و ناهنجاری‌ها در کشورهای در حال توسعه، موجب تغییرات مداوم در درآمد افراد جامعه می‌شود، در حالی که، هزینه‌های مصرفی از ثبات و تداوم بیشتری برخوردار هستند و تفسیر واقعی‌تری از سطح زندگی و رفاه جامعه به دست می‌دهند.

بدین منظور برای محاسبه شاخص نابرابری (ضریب جینی، سهم ۴۰٪ خانوارهای با درآمد پایین، سهم ۴۰٪ خانوارهای با درآمد متوسط و ۲۰٪ خانوارهای با درآمد بالا) در هر سال از نتایج تفضیلی آمارگیری از درآمد- هزینه خانوار و آمار هزینه‌های ناخالص فردی مرکز آمار ایران - که به صورت فایل‌های تحت نرم‌افزار Access موجود است - استفاده شده است.

در اغلب بررسی‌های مربوط به توزیع درآمد، از خانوار به عنوان واحد آماری دریافت‌کننده درآمد

استفاده می‌شود، اما در برخی موارد، از فرد به عنوان واحد آماری دریافت‌کننده درآمد استفاده می‌شود. در پژوهش حاضر، از خانوار و فرد به عنوان واحد آماری استفاده شده است.

محاسبه نابرابری اقتصادی در استان فارس و کل کشور

شاخص نابرابری اقتصادی، ضریب جینی و سهم گروه‌های درآمدی، برای استان فارس و کل کشور، طی سال‌های ۸۷-۱۳۶۰ با استفاده از نتایج تفصیلی آمارگیری از هزینه، درآمد و هزینه ناخالص هر فرد^۱، به تفکیک مناطق شهری و روستایی برآورد شده است. برای مقایسه میزان نابرابری در استان فارس و کل کشور، از آزمون تفاوت میانگین‌ها استفاده شده است.

۴- روند توزیع درآمد در مناطق شهری و روستایی استان فارس و کل کشور (بر اساس نتایج تفصیلی آمارگیری از درآمد و هزینه)

ضرایب جینی و سهم گروه‌های درآمدی در مناطق شهری و روستایی استان فارس و کل کشور، با استفاده از نتایج تفصیلی آمارگیری از هزینه و درآمد، در جداول (۱)، (۲)، (۳) و (۴) بیان شده‌اند.

۱-۱- روند شاخص ضریب جینی در استان فارس و کل کشور

الف) مناطق شهری

ضرایب جینی محاسبه شده برای استان فارس و کل کشور، بیانگر توزیع نابرابر درآمد در استان فارس و کل کشور است. مقایسه روند همزمان ضرایب، بیانگر نوسان و روند نامشخص این ضریب است.

هر چند شاخص به دست آمده، بیانگر توزیع نابرابر درآمد در استان و کل کشور است، با این حال، در سال‌های ۱۳۶۱، ۱۳۶۲، ۱۳۶۳ و ۱۳۶۴، نابرابرترین توزیع درآمد وجود داشته است. بدترین وضعیت توزیع درآمد در استان فارس و کل کشور در سال ۱۳۶۴ و کمترین عدم تعادل در سال ۱۳۸۷ رخ داده است. ستون سوم جدول (۱)، نشان می‌دهد که به جز سال‌های ۱۳۶۱، ۱۳۷۴، ۱۳۷۶ و

۱. در محاسبه ضریب جینی با اطلاعات و آمار هزینه‌های ناخالص هر فرد به طور ضمنی فرض شده است، درآمدی که هر خانوار کسب می‌کند، به‌طور مساوی بین اعضای آن توزیع می‌شود.

۱۳۸۲، وضعیت توزیع درآمد در مناطق شهری استان فارس، بهتر از کل کشور بوده است. اوج این فاصله، در سال ۱۳۷۵ است که ضریب جینی مناطق شهری استان فارس ۰/۵۱۳۲ بیشتر از کل کشور است و کمترین فاصله به سال ۱۳۷۱ مربوط است که اختلافها به ۰/۰۰۰۵ می‌رسد.

جدول (۱): روند ضریب جینی در مناطق شهری استان فارس و کل کشور

سال	ضریب جینی مناطق شهری استان فارس	ضریب جینی مناطق شهری کل کشور	تفاوت ضریب جینی استان فارس از کل کشور
۱۳۶۱	۰/۵۱۱۶۹	۰/۵۰۸۰۲	۰/۰۰۳۶۷
۱۳۶۲	۰/۵۰۸۸۹	۰/۵۱۸۴۱	-۰/۰۰۹۵۲
۱۳۶۳	۰/۵۱۵۸۷	۰/۵۲۳۴۸	-۰/۰۰۷۶۱
۱۳۶۴	۰/۵۱۷۳۶	۰/۵۲۸۹۸	-۰/۰۱۱۶۲
۱۳۶۹	۰/۴۵۸۲۸	۰/۴۷۱۷۵	-۰/۰۱۳۴۶
۱۳۷۰	۰/۳۹۹۲۰	۰/۴۱۴۵۱	-۰/۰۱۵۳۱
۱۳۷۱	۰/۴۱۳۴۶	۰/۴۱۳۹۶	-۰/۰۰۰۰۵
۱۳۷۲	۰/۴۵۷۳۷	۰/۴۶۲۳۸	-۰/۰۰۵۰۱
۱۳۷۳	۰/۴۷۴۱۹	۰/۴۹۸۰۰	-۰/۰۰۳۸۱
۱۳۷۴	۰/۴۴۵۱۱	۰/۴۲۵۹۱	۰/۰۱۹۲
۱۳۷۵	۰/۴۰۷۹۹	۰/۴۵۹۳۱	-۰/۰۵۱۳۲
۱۳۷۶	۰/۴۴۳۰۲	۰/۴۳۴۴۰	۰/۰۰۸۶۲
۱۳۷۷	۰/۴۲۷۳۹	۰/۴۹۱۲۹	-۰/۰۰۶۳۹
۱۳۷۸	۰/۴۱۷۱۰	۰/۴۴۳۱۰	-۰/۰۰۲۶۰
۱۳۷۹	۰/۴۳۶۱۶	۰/۴۴۹۰۲	-۰/۰۱۲۸۶
۱۳۸۰	۰/۴۲۹۷۵	۰/۴۵۰۳۳	-۰/۰۰۲۵۸
۱۳۸۱	۰/۴۴۰۱۹	۰/۴۵۲۵۵	-۰/۰۱۲۳۶
۱۳۸۲	۰/۴۸۴۹۰	۰/۴۴۰۴۸	۰/۰۴۴۲
۱۳۸۳	۰/۴۲۳۸۰	۰/۴۳۳۱۳	-۰/۰۰۹۳۳
۱۳۸۴	۰/۳۶۲۷	۰/۴۲۵۷۸	-۰/۰۰۶۳۰۸
۱۳۸۵	۰/۳۰۱۶	۰/۴۱۸۴۳	-۰/۱۱۶۸۳
۱۳۸۶	۰/۲۴۰۵	۰/۴۱۱۰۸	-۰/۱۷۰۵۸
۱۳۸۷	۰/۱۷۹۴	۰/۴۰۳۷۳	-۰/۲۲۴۳۳
میانگین	۰/۴۲۱۵۶۲	۰/۴۵۵۵۷	-۰/۰۳۴

مأخذ: محاسبات محقق

ب) مناطق روستایی

ضریب جینی در مناطق روستایی استان فارس و کل کشور، همانند مناطق شهری از توزیع نابرابر برخوردار بوده و در طول سال‌های مورد بررسی، از روند خاصی نیز پیروی نکرده است. گرچه نابرابری در توزیع درآمد، در همه سال‌ها وجود داشته است، اما در سال‌های ۱۳۶۲، ۱۳۷۴ و ۱۳۸۲، نابرابری در استان فارس شدیدتر بوده است.

جدول (۲): روند ضریب جینی در مناطق روستایی استان فارس و کل کشور

سال	ضریب جینی مناطق روستایی استان فارس	ضریب جینی مناطق روستایی کل کشور	تفاوت ضریب جینی استان فارس از کل کشور
۱۳۶۱	۰/۴۸۲۴۰	۰/۵۲۰۴۷	-۰/۰۳۶۲۳
۱۳۶۲	۰/۵۰۷۴۳	۰/۵۰۴۶۹	۰/۰۰۲۷۴
۱۳۶۳	۰/۴۲۰۰۵	۰/۴۳۰۴۶	-۰/۰۱۰۴۱
۱۳۶۴	۰/۳۴۶۸۸	۰/۳۵۵۰۶	-۰/۰۰۸۱۸
۱۳۶۹	۰/۳۷۶۱۵	۰/۳۸۳۲۷	-۰/۰۰۷۱۲
۱۳۷۰	۰/۳۹۲۹۷	۰/۳۹۲۹۲	۰/۰۰۰۰۵
۱۳۷۱	۰/۴۰۷۲۹	۰/۳۸۳۴۱	۰/۰۲۳۸۸
۱۳۷۲	۰/۴۵۱۸۲	۰/۴۵۱۷۲	۰/۰۰۰۱۰
۱۳۷۳	۰/۴۸۹۱۸	۰/۴۶۳۳۹	۰/۰۲۵۷۹
۱۳۷۴	۰/۵۷۹۳۵	۰/۴۸۴۱۱	۰/۰۹۵۲۴
۱۳۷۵	۰/۴۷۱۴۸	۰/۴۸۳۶۱	-۰/۰۱۲۱۳
۱۳۷۶	۰/۴۱۷۷۵	۰/۴۱۸۳۸	-۰/۰۰۰۶۳
۱۳۷۷	۰/۴۷۴۲۹	۰/۴۳۰۶۷	۰/۰۴۳۶۲
۱۳۷۸	۰/۴۴۴۲۹	۰/۴۳۰۲۶	۰/۰۱۴۰۳
۱۳۷۹	۰/۴۱۹۷۵	۰/۴۳۵۷۷	-۰/۰۱۶۰۲
۱۳۸۰	۰/۴۰۰۲۶	۰/۴۲۶۰۹	-۰/۰۲۵۸۳
۱۳۸۱	۰/۴۵۳۰۵	۰/۴۳۴۹۷	۰/۰۱۸۰۸
۱۳۸۲	۰/۵۰۳۹۰	۰/۴۹۷۲۱	۰/۰۰۶۶۹
۱۳۸۳	۰/۴۴۸۲۹	۰/۴۵۲۳۴	-۰/۰۰۴۰۵
۱۳۸۴	۰/۳۹۲۶۸	۰/۴۰۷۴۷	-۰/۰۱۴۷۹
۱۳۸۵	۰/۳۳۷۰۷	۰/۳۶۲۶	-۰/۰۲۵۵۳
۱۳۸۶	۰/۲۸۱۴۶	۰/۳۱۷۷۳	-۰/۰۳۶۲۷
۱۳۸۷	۰/۲۲۵۸۵	۰/۲۷۲۸۶	-۰/۰۴۷۰۱
میانگین	۰/۴۲۲۸۵	۰/۴۲۳۴۵۵	-۰/۰۰۰۶۱

مأخذ: محاسبات محقق

بدترین وضعیت نابرابری توزیع درآمد در استان فارس و کل کشور، به ترتیب در سال‌های ۱۳۷۴ و ۱۳۶۱ و کمترین نابرابری در سال ۱۳۸۷ بوده است.

۱-۲ روند توزیع درآمد در گروه‌های عمده هزینه‌ای استان فارس و کل کشور

الف) مناطق شهری

جدول (۳)، سهم ۴۰٪ خانوارهای کم‌درآمد، ۴۰٪ خانوارهای با درآمد متوسط و ۲۰٪ خانوارهای پردرآمد را از کل هزینه‌ها در مناطق شهری استان فارس و کل کشور نشان می‌دهد. گرچه سهم ۴۰٪ خانوارهای کم‌درآمد استان فارس در طی دوره مورد بررسی، نوسان‌هایی داشته، اما از ۹/۰۱۴ در سال ۱۳۶۱ به ۱۲/۰۴۳ در سال ۱۳۸۷ رسیده است. کمترین سهم در سال ۱۳۶۴ و بیشترین آن در سال ۱۳۷۵ بوده و به جز سال‌های ۱۳۶۱، ۱۳۷۲، ۱۳۷۴، ۱۳۷۶، ۱۳۷۷، ۱۳۸۲، ۱۳۸۶ و ۱۳۸۷، سهم ۴۰٪ خانوارهای کم‌درآمد استان فارس، بهتر از کل کشور بوده است. بیشترین و کمترین سهم ۴۰٪ خانوارهای با درآمد متوسط، به ترتیب در سال‌های ۱۳۷۱ و ۱۳۸۶ در استان فارس و در سال‌های ۱۳۷۱ و ۱۳۷۷، در مناطق شهری کل کشور رخ داده است.

جدول (۳): روند سهم گروه‌های عمده هزینه‌ای در مناطق شهری استان فارس و کل کشور

سال	سهم ۴۰٪ خانوارهای کم-درآمد		سهم ۴۰٪ خانوارهای با درآمد متوسط		سهم ۲۰٪ خانوارهای پر-درآمد		نسبت ۲۰٪ پردرآمد به ۴۰٪ کم‌درآمد	
	فارس	کل کشور	فارس	کل کشور	فارس	کل کشور	فارس	کل کشور
۱۳۶۱	۹/۰۱۴	۹/۰۲۶	۳۶/۵۶۱	۳۷/۰۳۴	۵۴/۴۲۵	۵۳/۹۴۱	۶/۰۳۷	۵/۹۷۶
۱۳۶۲	۹/۱۸۲	۸/۶۰۰	۳۶/۴۷۴	۳۶/۵۳۷	۵۴/۳۴۳	۵۴/۸۲۸	۵/۹۱۸	۶/۳۷۶
۱۳۶۳	۸/۷۸۵	۸/۳۸۳	۳۶/۳۹۸	۳۶/۸۸۹	۵۴/۸۱۷	۵۵/۲۲۸	۶/۲۴۰	۶/۵۸۸
۱۳۶۴	۸/۴۳۶	۸/۰۸۱	۳۷/۲۳۰	۳۶/۳۷۷	۵۴/۳۴۱	۵۵/۵۴۳	۶/۴۴۱	۶/۸۷۳
۱۳۶۹	۱۰/۷۶۹	۱۰/۳۱۳	۴۰/۷۸۴	۳۹/۸۸۷	۴۸/۴۴۷	۴۹/۸۰۰	۴/۴۹۹	۴/۸۲۹
۱۳۷۰	۱۳/۱۰۲	۱۲/۵۴۵	۴۴/۳۴۴	۴۳/۳۴۰	۴۲/۵۵۳	۴۴/۰۵۸	۳/۲۴۸	۳/۵۱۲
۱۳۷۱	۱۲/۲۷۵	۱۲/۲۴۱	۴۴/۶۰۲	۴۴/۶۱۹	۴۳/۱۲۳	۴۳/۱۴۰	۳/۵۱۳	۳/۵۲۴
۱۳۷۲	۱۱/۰۵۲	۱۱/۱۵۸	۳۹/۹۹۹	۳۸/۹۲۴	۴۸/۹۴۸	۴۹/۹۱۹	۴/۴۲۹	۴/۴۷۴
۱۳۷۳	۱۰/۳۵۴	۹/۲۱۶	۳۹/۲۸۶	۳۸/۷۸۰	۵۰/۳۶۰	۵۲/۰۰۵	۴/۸۶۴	۵/۶۴۳
۱۳۷۴	۱۲/۵۹۸	۱۴/۳۱۲	۳۸/۹۵۹	۳۷/۰۵۴	۴۸/۴۴۳	۴۸/۶۳۳	۳/۸۴۵	۳/۳۹۸
۱۳۷۵	۱۵/۰۶۷	۱۲/۲۷۴	۳۷/۸۶۴	۳۷/۶۰۴	۴۷/۰۶۹	۵۰/۱۲۱	۳/۱۲۴	۴/۰۸۴
۱۳۷۶	۱۲/۸۰۸	۱۳/۰۶۷	۳۷/۶۵۰	۳۸/۲۲۱	۴۹/۵۴۲	۴۸/۷۱۳	۳/۸۶۸	۳/۷۲۸
۱۳۷۷	۱۳/۳۸۵	۱۴/۵۶۰	۳۸/۵۳۰	۳۲/۴۰۳	۴۸/۰۸۵	۵۳/۰۳۷	۳/۵۹۳	۳/۶۴۳
۱۳۷۸	۱۳/۹۸۹	۱۳/۲۵۸	۳۸/۴۱۳	۳۶/۲۹۰	۴۷/۵۹۸	۵۰/۴۵۲	۳/۴۰۲	۳/۸۰۶
۱۳۷۹	۱۳/۵۶۳	۱۳/۰۹۲	۳۶/۳۷۱	۳۵/۸۸۵	۵۰/۰۶۶	۵۱/۰۲۳	۳/۶۹۱	۳/۸۹۷
۱۳۸۰	۱۳/۷۷۱	۱۳/۰۳۴	۳۷/۰۹۰	۳۵/۸۴۸	۴۹/۱۴۰	۵۱/۱۱۸	۳/۵۶۸	۳/۹۲۲
۱۳۸۱	۱۳/۵۶۲	۱۲/۹۵۹	۳۶/۱۹۱	۳۵/۷۵۴	۵۰/۲۴۷	۵۱/۲۸۷	۳/۷۰۵	۳/۹۵۸
۱۳۸۲	۸/۵۸۲	۱۳/۰۱۳	۳۹/۸۸۸	۳۸/۰۲۲	۵۱/۵۳۰	۴۸/۹۶۵	۶/۰۰۵	۳/۷۶۳
۱۳۸۳	۱۳/۲۷۰	۱۳/۰۴۶	۴۰/۱۴۱	۳۹/۴۰۳	۴۶/۵۸۸	۴۷/۵۵۱	۳/۵۱۱	۳/۶۴۵
۱۳۸۴	۱۳/۶۳۰	۱۲/۸۶۶	۴۰/۰۲۰	۳۸/۷۸۲	۴۶/۳۵۱	۴۸/۳۵۳	۱/۵۹۸	۳/۷۵۸
۱۳۸۵	۱۲/۷۸۵	۱۲/۴۶۲	۳۵/۷۶۲	۳۸/۶۰۱	۵۱/۴۴۶	۴۸/۹۳۷	۲/۰۷۷	۳/۹۲۷
۱۳۸۶	۱۱/۹۹۳	۱۲/۳۴۲	۳۴/۶۷۵	۳۷/۹۱۰	۵۳/۳۳۲	۴۹/۷۴۸	۱/۷۷۳	۴/۰۳۱
۱۳۸۷	۱۲/۰۴۳	۱۲/۵۵۵	۳۴/۹۸۹	۳۹/۶۲۴	۵۲/۹۶۸	۴۷/۸۲۰	۳/۶۲۸	۳/۸۰۹
میانگین	۱۲/۲۹۱	۱۱/۸۸۴	۳۸/۳۶۹	۳۷/۹۷۳	۴۹/۳۴۰	۵۰/۱۸۳	۴/۰۲۵	۴/۳۹۸

مأخذ: محاسبات محقق

سهم ۲۰٪ خانوارهای پردرآمد در استان فارس و کل کشور در طول دوره مورد بررسی، نوسان داشته است، اما این سهم در استان فارس از ۵۴/۴۲۴۹۳ در سال ۱۳۶۱ به ۵۲/۹۶۷۷ در سال ۱۳۸۷ رسیده است. گرچه سهم خانوارهای پردرآمد استان فارس، به جز سال‌های ۱۳۶۱، ۱۳۷۶، ۱۳۸۲ و ۱۳۸۴، کمتر از کل کشور بوده است، اما به‌طور متوسط، حدود ۵۰٪ درآمد استان به این گروه تعلق

یافته است که بیانگر نابرابری شدید در توزیع درآمد در سطح کل کشور و استان است. گرچه ستون چهارم جدول، بیانگر نوسان نسبت ۲۰ درصد خانوارهای پردرآمد به ۴۰ درصد خانوارهای کمدرآمد است، اما می‌توان گفت که در نهایت، این نسبت در مناطق شهری استان فارس و کل کشور کاهش یافته است.

ب) مناطق روستایی

با توجه به جدول (۴)، گرچه سهم ۴۰٪ خانوارهای کمدرآمد در مناطق روستایی استان فارس و کل کشور در نوسان بوده، اما می‌توان گفت که این سهم در استان فارس و کل کشور افزایش یافته است. کمترین و بیشترین میزان این سهم در استان فارس و کل کشور، به ترتیب مربوط به سال‌های ۱۳۸۲ و ۱۳۶۳ بوده است. مقایسه وضعیت سهم ۴۰٪ خانوارهای با درآمد متوسط در استان فارس و کل کشور نشان می‌دهد که این گروه از وضعیت نامناسب‌تری نسبت به کل کشور برخوردار هستند. کمترین سهم این گروه در استان فارس، به سال ۱۳۸۶ و بیشترین آن به سال ۱۳۶۹ مربوط بوده است، در حالی که در کل کشور، کمترین و بیشترین سهم به سال‌های ۱۳۶۱ و ۱۳۷۱ مربوط بوده است.

۲۰٪ خانوارهای پردرآمد، بیشترین سهم را از درآمد خانوارها در استان فارس و کل کشور به خود اختصاص داده‌اند. اما این گروه در استان فارس به جز هفت سال ۱۳۶۱، ۱۳۶۹، ۱۳۷۵، ۱۳۷۶، ۱۳۷۹، ۱۳۸۰، ۱۳۸۳، ۱۳۸۴، ۱۳۸۵ و ۱۳۸۶ سهم کمتری نسبت به کل کشور داشته‌اند. بیشترین سهم این گروه در استان فارس و کل کشور، به ترتیب در سال‌های ۱۳۷۴ و ۱۳۶۲ و کمترین آن در سال‌های ۱۳۶۹ و ۱۳۷۱ بوده است.

جدول (۴): روند سهم گروه‌های عمده هزینه‌ای در مناطق روستایی استان فارس و کل کشور

سال	سهم ۴۰٪ خانوارهای کم‌درآمد		سهم ۴۰٪ خانوارهای با درآمد متوسط		سهم ۲۰٪ خانوارهای پردرآمد		نسبت ۲۰٪ پردرآمد به ۴۰٪ کم‌درآمد	
	فارس	کل کشور	فارس	کل کشور	فارس	کل کشور	فارس	کل کشور
۱۳۶۱	۹/۹۷۳	۹/۰۵۰	۳۷/۹۱۸	۳۴/۸۱۱	۵۲/۱۰۹	۵۶/۱۳۹	۵/۲۲۵	۶/۲۰۳
۱۳۶۲	۹/۳۸۵	۹/۴۲۹	۳۵/۹۰۲	۳۶/۴۱۲	۵۴/۷۱۴	۵۴/۱۵۰	۵/۸۲۰	۵/۷۳۷
۱۳۶۳	۱۴/۹۰۸	۱۳/۵۰۷	۳۶/۷۵۳	۳۸/۱۷۳	۴۸/۳۳۹	۴۸/۳۳۰	۳/۲۴۲	۳/۵۷۷
۱۳۶۴	۱۹/۵۳۳	۱۷/۶۲۸	۳۷/۴۶۶	۳۹/۹۶۸	۴۳/۰۰۱	۴۲/۳۹۴	۲/۲۰۱	۲/۴۰۴
۱۳۶۹	۱۳/۸۹۹	۱۳/۹۲۲	۴۵/۶۶۳	۴۴/۳۰۸	۴۰/۴۳۹	۴۱/۷۷۰	۲/۹۱۰	۳/۰۰۰
۱۳۷۰	۱۴/۸۶۴	۱۳/۷۰۹	۴۳/۱۳۷	۴۳/۳۹۸	۴۲/۹۹۹	۴۲/۸۹۳	۳/۱۰۲	۳/۱۲۹
۱۳۷۱	۱۲/۶۷۶	۱۳/۸۹۳	۴۴/۲۹۰	۴۴/۴۷۰	۴۳/۰۳۴	۴۱/۶۳۸	۳/۳۹۵	۲/۹۹۷
۱۳۷۲	۱۱/۸۳۲	۱۱/۷۱۱	۳۸/۵۲۷	۳۹/۰۱۳	۴۹/۶۴۴	۴۹/۲۷۶	۴/۱۹۶	۴/۲۰۸
۱۳۷۳	۹/۸۱۶	۱۱/۳۴۴	۳۸/۶۵۲	۳۸/۱۷۶	۵۱/۵۳۲	۵۰/۴۷۹	۵/۲۵۰	۴/۴۵۰
۱۳۷۴	۴/۳۳۳	۱۰/۲۹۰	۳۹/۹۸۹	۳۷/۸۴۸	۵۵/۷۷۸	۵۱/۸۶۲	۱۳/۱۷۶	۵/۰۴۰
۱۳۷۵	۱۱/۴۸۹	۱۰/۳۹۶	۳۷/۴۲۴	۳۷/۵۹۱	۵۰/۸۶۹	۵۲/۰۱۳	۴/۴۶۶	۵/۰۰۳
۱۳۷۶	۱۴/۹۵۳	۱۴/۸۴۶	۳۶/۶۲۳	۳۶/۷۰۰	۴۸/۴۲۳	۴۸/۴۵۴	۳/۲۲۸	۳/۲۶۴
۱۳۷۷	۱۲/۱۵۵	۱۴/۳۳۷	۳۵/۳۵۷	۳۶/۱۷۶	۵۲/۴۸۸	۴۹/۴۸۷	۴/۳۱۸	۳/۴۵۲
۱۳۷۸	۱۲/۸۹۲	۱۳/۲۷۶	۳۷/۱۷۶	۳۸/۲۹۷	۴۹/۹۳۳	۴۸/۴۲۸	۳/۸۷۳	۳/۶۴۸
۱۳۷۹	۱۳/۶۴۱	۱۳/۱۴۳	۳۸/۹۶۸	۳۷/۷۹۹	۴۷/۳۹۱	۴۹/۰۵۸	۳/۴۷۴	۳/۷۳۳
۱۳۸۰	۱۴/۱۶۶	۱۳/۴۲۱	۴۰/۷۰۹	۳۸/۵۳۸	۴۵/۱۲۵	۴۸/۰۴۱	۳/۱۸۶	۳/۵۷۹
۱۳۸۱	۱۲/۶۴۴	۱۳/۱۲۴	۳۶/۵۱۹	۳۷/۹۲۷	۵۰/۸۳۷	۴۸/۹۴۸	۴/۰۲۱	۳/۷۳۰
۱۳۸۲	۶/۹۵۱	۷/۳۳۹	۴۰/۳۰۱	۴۰/۶۰۶	۵۲/۷۴۸	۵۲/۱۵	۷/۵۸۹	۷/۲۰۵
۱۳۸۳	۱۳/۳۴۰	۱۲/۹۴۹	۳۵/۳۵۲	۳۵/۷۳۶	۵۱/۳۰۹	۵۱/۳۵۲	۳/۸۴۶	۳/۹۶۳
۱۳۸۴	۱۳/۶۲۹	۱۳/۲۹۲	۴۰/۰۱۹	۳۹/۵۱۹	۴۶/۳۵۱	۴۷/۱۸۹	۳/۴۰۱	۳/۵۵۰
۱۳۸۵	۱۲/۷۸۵	۱۲/۷۵۸	۳۵/۷۶۹	۳۵/۲۷۴	۵۱/۴۴۶	۵۱/۹۶۹	۴/۰۲۴	۴/۰۷۴
۱۳۸۶	۱۱/۹۹۳	۱۲/۵۱۶	۳۴/۶۷۵	۳۴/۹۱۸	۵۳/۳۳۲	۵۲/۵۶۵	۴/۴۴۷	۴/۲۰۰
۱۳۸۷	۱۲/۰۴۳	۱۲/۴۷۰	۳۴/۹۸۹	۳۴/۸۵۱	۵۲/۹۶۸	۵۲/۶۸۰	۴/۳۹۸	۴/۲۲۵
میانگین	۱۲/۲۹۱	۱۲/۲۲۳	۳۸/۳۶۹	۳۸/۲۸۳	۴۹/۳۴۰	۴۹/۱۸۴	۴/۴۷۰	۴/۱۰۳

مأخذ: محاسبات محقق

نسبت ۲۰ درصد خانوارهای پردرآمد به ۴۰ درصد خانوارهای کم‌درآمد در مناطق روستایی استان فارس و کل کشور نیز مانند مناطق شهری نوسان داشته و در نهایت کاهش یافته است.

۳-۱ مقایسه آماری توزیع درآمد بین استان فارس و کل کشور

طی سال‌های ۱۳۶۱ تا ۱۳۷۲، نابرابری توزیع درآمد در مناطق شهری، بیشتر از مناطق روستایی استان فارس است، اما از سال ۱۳۷۳ تا ۱۳۸۷ به جز سال‌های ۱۳۷۵، ۱۳۷۶، ۱۳۷۹ و ۱۳۸۰ این روند معکوس شده است. با وجود این، نابرابری توزیع درآمد در مناطق شهری و روستایی استان، از روند خاصی پیروی نکرده است. نتایج حاصل از آزمون تفاوت میانگین‌های دو جامعه مستقل نشان می‌دهد که اختلاف معناداری بین میانگین ضرایب جینی مناطق شهری و مناطق روستایی استان وجود نداشته است. (نتایج آزمون‌ها در جدول ۵ خلاصه شده است).

جدول (۵): نتایج حاصل از آزمون فرضیه‌ها برای مقایسه توزیع درآمد در مناطق شهری و روستایی استان فارس و کل کشور

فرضیه	واریانس‌ها با هم برابر هستند			میانگین‌ها اختلاف معناداری دارند		
	آماره F محاسبه شده	احتمال رخ دادن آماره F	نتیجه	آماره t محاسبه شده	احتمال رخ دادن آماره t	نتیجه
نابرابری در مناطق شهری استان فارس، بیشتر از مناطق روستایی استان است.	۰/۰۰۱	۰/۹۸	مثبت	-۰/۰۵۱	۰/۹۶	منفی
نابرابری در مناطق شهری استان فارس، بیشتر از مناطق شهری کل کشور است.	-	-	-	-۲/۶۶۵	۰/۰۱۴	منفی
نابرابری در مناطق روستایی استان فارس، بیشتر از مناطق روستایی کل کشور است.	-	-	-	-۱/۴۲۲	۰/۱۶۹	منفی

مأخذ: محاسبات محقق

به استثنای سال‌های ۱۳۶۱، ۱۳۷۴، ۱۳۷۶ و ۱۳۸۲، توزیع درآمد در مناطق شهری استان فارس نسبت به مناطق شهری کل کشور، به میزان بیشتری برابر است. میانگین ضریب جینی در سال‌های مورد بررسی در مناطق شهری استان فارس، ۰/۴۲۱۵۶ و در مناطق شهری کل کشور ۰/۴۵۵۵۷ بوده است. نتایج حاصل از آزمون تفاوت میانگین دو نمونه غیرمستقل نشان داد که اختلاف معناداری بین میانگین‌های ضرایب جینی مناطق شهری استان فارس و مناطق شهری کل کشور وجود نداشته است.

توزیع درآمد در مناطق روستایی استان فارس در ده سال ۱۳۶۱، ۱۳۷۰، ۱۳۷۱، ۱۳۷۲، ۱۳۷۳،

۱۳۷۴، ۱۳۷۷، ۱۳۷۸، ۱۳۸۱ و ۱۳۸۲ نسبت به مناطق روستایی کل کشور، نابرابرتر است، به طوری که متوسط ضرایب جینی در مناطق روستایی استان فارس ۰/۴۲۲۸ و در مناطق روستایی کل کشور ۰/۴۲۳۵ است. همان طور که در جدول ۵ مشاهده می‌شود، به لحاظ آماری، اختلاف معناداری بین میانگین ضرایب جینی مناطق روستایی استان فارس و کل کشور وجود نداشته است. البته شایان ذکر است که نرمال بودن داده‌ها به وسیله آماره کولموگروف-اسمیرنوف بررسی شده و همه داده‌ها نرمال تشخیص داده شده‌اند.

۲- روند توزیع درآمد در مناطق شهری و روستایی استان فارس و کل کشور (بر اساس هزینه ناخالص فردی)

ضرایب جینی در مناطق شهری و روستایی استان فارس و کل کشور با استفاده از آمار و اطلاعات هزینه‌های ناخالص - که مرکز آمار ایران، به صورت فایل‌های تحت نرم‌افزار Accsses تهیه کرده است - برای سال‌های ۸۳-۱۳۶۳ محاسبه و در جداول (۶)، (۷)، (۸) به‌طور خلاصه بیان شده‌اند. البته در این محاسبات فرض شده است که توزیع هزینه بین افراد خانوار مساوی بوده است.

۲-۱ روند شاخص ضریب جینی در استان فارس و کل کشور

الف) مناطق شهری

جدول (۶)، بیانگر ضریب جینی در مناطق شهری استان فارس و کل کشور است. ضریب جینی در مناطق شهری استان و کل کشور، طی سال‌های ۸۳-۱۳۶۳ از روند خاصی تبعیت نکرده، اما در همه این سال‌ها نابرابری شدید بوده است. بدترین وضعیت توزیع درآمد در استان فارس و کل کشور به ترتیب در سال‌های ۱۳۶۶ و ۱۳۷۰ و کمترین عدم تعادل به ترتیب در سال‌های ۱۳۸۲ و ۱۳۷۲ پدید آمده است. ستون سوم جدول (۶)، نشان می‌دهد که در همه سال‌های مورد بررسی، وضعیت توزیع درآمد در مناطق شهری استان فارس، بهتر از کل کشور بوده است.

ب) مناطق روستایی

طبق جدول (۷)، ضریب جینی نیز در مناطق روستایی استان فارس و کل کشور از روند خاصی تبعیت نکرده است، اما نابرابری در دوره مورد بررسی زیاد است. بیشترین مقدار ضریب جینی در مناطق روستایی استان فارس و کل کشور، به ترتیب در سال‌های ۱۳۷۷ و ۱۳۷۰ و کمترین مقدار

این ضریب، در استان فارس در سال‌های ۱۳۶۷ و ۱۳۸۰ و در کل کشور در سال ۱۳۶۷ ایجاد شده است. ستون سوم جدول فوق نیز نشان می‌دهد به غیر از چهار سال، توزیع درآمد در مناطق روستایی استان، بهتر از کل کشور بوده است.

جدول (۶): روند ضریب جینی در مناطق شهری استان فارس و کل کشور

سال	ضریب جینی مناطق شهری استان فارس	ضریب جینی مناطق شهری کل کشور	تفاوت ضریب جینی استان فارس از کل کشور
۱۳۶۳	۰/۴۲۱	۰/۴۲۴	-۰/۰۰۳
۱۳۶۴	۰/۴۲۰	۰/۴۲۹	-۰/۰۰۹
۱۳۶۵	۰/۳۹۴	۰/۴۳۶	-۰/۰۴۲
۱۳۶۶	۰/۴۴۹	۰/۴۵۰	-۰/۰۰۱
۱۳۶۷	۰/۳۸۸	۰/۴۱۸	-۰/۰۳۰
۱۳۶۸	۰/۴۲۰	۰/۴۳۰	-۰/۰۱۰
۱۳۶۹	۰/۳۹۱	۰/۴۳۵	-۰/۰۴۴
۱۳۷۰	۰/۳۶۱	۰/۴۳۹	-۰/۰۷۸
۱۳۷۱	۰/۳۷۷	۰/۴۲۸	-۰/۰۵۱
۱۳۷۲	۰/۳۸۹	۰/۴۱۱	-۰/۰۲۲
۱۳۷۳	۰/۳۸۳	۰/۴۱۳	-۰/۰۳۰
۱۳۷۴	۰/۳۹۳	۰/۴۲۱	-۰/۰۲۸
۱۳۷۵	۰/۳۸۰	۰/۴۲۰	-۰/۰۴۰
۱۳۷۶	۰/۳۸۹	۰/۴۱۶	-۰/۰۲۷
۱۳۷۷	۰/۳۷۵	۰/۴۱۴	-۰/۰۳۹
۱۳۷۸	۰/۳۶۴	۰/۴۱۶	-۰/۰۵۲
۱۳۷۹	۰/۳۸۶	۰/۴۲۱	-۰/۰۳۵
۱۳۸۰	۰/۳۶۳	۰/۴۲۲	-۰/۰۶۹
۱۳۸۱	۰/۳۵۳	۰/۴۳۰	-۰/۰۷۷
۱۳۸۲	۰/۳۲۹	۰/۴۱۳	-۰/۰۸۴
۱۳۸۳	۰/۳۶۶	۰/۴۱۶	-۰/۰۵۰
میانگین	۰/۳۸۵	۰/۴۲۴	-۰/۰۳۹

مأخذ: محاسبات محقق

جدول (۷): روند ضریب جینی در مناطق روستایی استان فارس و کل کشور

سال	ضریب جینی مناطق روستایی استان فارس	ضریب جینی مناطق روستایی کل کشور	تفاوت ضریب جینی استان فارس از کل کشور
۱۳۶۳	۰/۳۸۴	۰/۳۸۰	۰/۰۰۴
۱۳۶۴	۰/۴۱۶	۰/۳۷۴	۰/۰۴۲
۱۳۶۵	۰/۳۸۰	۰/۴۰۶	-۰/۰۲۶
۱۳۶۶	۰/۳۵۳	۰/۳۶۵	-۰/۰۱۲
۱۳۶۷	۰/۳۲۵	۰/۳۴۸	-۰/۰۲۳
۱۳۶۸	۰/۳۶۸	۰/۳۶۶	۰/۰۰۲
۱۳۶۹	۰/۳۸۶	۰/۴۰۱	-۰/۰۱۵
۱۳۷۰	۰/۴۰۳	۰/۴۳۵	-۰/۰۳۲
۱۳۷۱	۰/۳۸۴	۰/۴۰۷	-۰/۰۲۳
۱۳۷۲	۰/۳۶۶	۰/۳۹۰	-۰/۰۲۴
۱۳۷۳	۰/۳۶۶	۰/۳۹۵	-۰/۰۲۹
۱۳۷۴	۰/۳۷۵	۰/۴۰۰	-۰/۰۲۵
۱۳۷۵	۰/۳۷۸	۰/۳۹۳	-۰/۰۱۵
۱۳۷۶	۰/۳۷۴	۰/۳۹۵	-۰/۰۲۱
۱۳۷۷	۰/۴۱۹	۰/۴۱۶	۰/۰۰۳
۱۳۷۸	۰/۳۹۱	۰/۴۰۵	-۰/۰۱۴
۱۳۷۹	۰/۳۷۱	۰/۴۰۰	-۰/۰۲۹
۱۳۸۰	۰/۳۲۵	۰/۳۹۴	-۰/۰۶۹
۱۳۸۱	۰/۳۵۷	۰/۳۹۲	-۰/۰۳۵
۱۳۸۲	۰/۳۲۷	۰/۳۷۲	-۰/۰۴۵
۱۳۸۳	۰/۳۷۱	۰/۳۹۴	-۰/۰۲۳
میانگین	۰/۳۷۲	۰/۳۹۲	-۰/۰۱۹

مأخذ: محاسبات محقق

۲-۲ مقایسه آماری توزیع درآمد بین استان فارس و کل کشور

در همه سال‌های مورد بررسی، به استثنای سال‌های ۱۳۷۰، ۱۳۷۱، ۱۳۷۷، ۱۳۷۸ و ۱۳۸۳، نابرابری توزیع درآمد در مناطق شهری، بیشتر از مناطق روستایی استان فارس بوده است. اما این نابرابری در دو منطقه از روند خاصی پیروی نکرده است. نتایج حاصل از آزمون برابری میانگین‌های دو جامعه مستقل که در جدول (۸) بیان شده است، نشان می‌دهد که اختلاف معناداری میان ضریب جینی مناطق شهری و روستایی استان وجود نداشته است.

در دوره مورد بررسی، توزیع درآمد در مناطق شهری استان فارس نسبت به مناطق شهری کل کشور برابرتر بوده است. به طوری که میانگین ضرایب جینی در مناطق شهری استان فارس، $۰/۳۸۸$ و در مناطق شهری کشور $۰/۴۲۳$ است. نتایج حاصل از آزمون برابری میانگین‌های دو جامعه غیرمستقل نیز بیانگر اختلاف معنادار بین میانگین ضرایب جینی مناطق شهری استان فارس و کل کشور است.

توزیع درآمد در مناطق روستایی استان فارس به غیر از سال‌های ۱۳۶۳ ، ۱۳۶۴ ، ۱۳۶۸ و ۱۳۷۷ ، برابرتر از مناطق روستایی کل کشور است. میانگین ضرایب جینی در مناطق روستایی استان فارس $۰/۳۷۲$ و در مناطق روستایی کل کشور $۰/۳۹۲$ بوده است. نتایج آماری موجود در جدول (۸) نیز بیانگر اختلاف معنادار بین میانگین‌های این دو جامعه است.

البته شایان ذکر است که نرمال بودن داده‌ها با آماره کولموگروف-اسمیرنوف بررسی شده و همه داده‌ها نرمال تشخیص داده شده‌اند.

جدول (۸): نتایج حاصل از آزمون فرضیه‌ها برای مقایسه توزیع درآمد در مناطق شهری و روستایی استان فارس و کل کشور

فرضیه	واریانس‌ها با هم برابر هستند			میانگین‌ها اختلاف معناداری دارند		
	آماره F محاسبه شده	احتمال رخ دادن آماره F	نتیجه	آماره t محاسبه شده	احتمال رخ دادن آماره t	نتیجه
نابرابری در مناطق شهری استان فارس، بیشتر از مناطق روستایی استان است.	$۰/۳۹۰$	$۰/۵۳۶$	مثبت	$-۱/۵۷$	$۰/۱۲۳$	منفی
نابرابری در مناطق شهری استان فارس، کمتر از مناطق شهری کل کشور است.	-	-	-	$-۵/۶۵۹$	$۰/۰۰۰$	مثبت
نابرابری در مناطق روستایی استان فارس، کمتر از مناطق روستایی کل کشور است.	-	-	-	$-۳/۷۵۷$	$۰/۰۰۱$	مثبت

مأخذ: محاسبات محقق

از آنجایی که نتایج حاصل از محاسبه، ارزیابی روند ضریب جینی و آزمون فرضیه‌های پژوهش، بر اساس نتایج تفصیلی آمارگیری از هزینه و درآمد خانوار و داده‌های خام درآمد - هزینه خانوار با یکدیگر متفاوت است، شاید بتوان دلیل آن را متفاوت بودن حجم نمونه‌های آمارگیری در دو سری داده دانست. هر چند هر دو روش مورد استفاده، محاسن و ایرادهای خاص خود را دارند، اما به دلیل زیاد بودن

تعداد نمونه‌های آمارگیری شده و به دست آمدن منحنی لورنز دقیق‌تر با استفاده از هزینه‌های ناخالص فردی، با اطمینان بیشتری می‌توان نتایج به دست آمده از این اطلاعات را به مناطق شهری و روستایی استان فارس کل کشور تعمیم داد.

نتیجه‌گیری و پیشنهادات

در پژوهش حاضر، توزیع درآمد در مناطق شهری و روستایی استان فارس در مقایسه با کل کشور به لحاظ آماری بررسی شده است. برای اندازه‌گیری نابرابری درآمد (هزینه)، از شاخص‌های ضریب جینی و سهم گروه‌های درآمدی استفاده شده است. برای برآورد ضریب جینی، از روش ناپارامتریک و برای محاسبه شاخص فوق نیز از اطلاعات نتایج تفصیلی آمارگیری درآمد- هزینه خانوار، آمار و اطلاعات هزینه‌های ناخالص فردی استفاده شده است. ضرایب جینی و سهم گروه‌های درآمدی در دوره ۸۳-۱۳۶۰، به تفکیک مناطق شهری و روستایی محاسبه شده است.

نتایج حاصل از ارزیابی روند توزیع درآمد و آزمون فرضیه‌های پژوهش، بر اساس نتایج تفصیلی آمارگیری از هزینه و درآمد خانوار نشان می‌دهد که میزان نابرابری اقتصادی مناطق شهری با مناطق روستایی استان فارس در دوره ۸۳-۱۳۶۰، تقریباً یکسان بوده و بین هر یک از آنها با مناطق متناظر در کل کشور، به لحاظ آماری اختلاف معناداری وجود نداشته است. همچنین سهم گروه‌های درآمدی در مناطق شهری و روستایی استان فارس و کل کشور، بیانگر سهم قابل توجه ۲۰ درصد گروه‌های بالای درآمدی نسبت به سایر اقشار جامعه است. در مقابل همین ارزیابی‌ها بر اساس داده‌های خام، درآمد- هزینه خانوار برای سال‌های ۸۳-۱۳۶۳ نیز بیانگر وجود نابرابری اقتصادی یکسان بین مناطق شهری و روستایی استان است، اما میزان نابرابری در هر یک از این مناطق در استان، کمتر از مناطق متناظر در کل کشور بوده است.

طبق یافته‌های پژوهش حاضر، پیشنهاد می‌شود که در سیاست‌های فقرزدایی کشور به عوامل کاهش‌دهنده میزان نابرابری به تفکیک مناطق شهری و روستایی توجه شود. همچنین یارانه‌های هدفمند پرداخت شود، به گونه‌ای که فقط واجدین شرایط، از آن بهره‌مند شوند و فعالیت‌های بازتوزیعی دستگاه‌های اجرایی، بانک‌ها، مؤسسات خیریه و غیره نیز به منظور کاهش نابرابری درآمد و تخصیص بهینه منابع با یکدیگر هماهنگ شوند.

منابع:

الف) فارسی

- آقاجان‌زاده، جواد (۱۳۷۸). اندازه خانوار و توزیع درآمد سرانه حقیقی مطالعه موردی برای مناطق شهری ایران در سال ۱۳۷۳ (پایان‌نامه کارشناسی ارشد). دانشگاه آزاد واحد شیراز.
- ابوالفتحی قمی، ابوالفضل (۱۳۷۱). درآمدی بر شناخت شاخص‌های نابرابری درآمد و فقر. تهران: مرکز آمار ایران.
- ابونوری، اسماعیل (۱۳۷۱). معرفی یک الگوی جدید توزیع درآمد. برنامه و توسعه. شماره ۱. دوره دوم. ۱۵۰-۱۷۱.
- _____ (۱۳۷۴). توزیع درآمد و عوامل مؤثر آن در ایران. طرح تحقیقاتی. بابلسر. دانشگاه مازندران.
- ابونوری، اسماعیل و ایرجی، فریدرضا (۱۳۸۳). مقایسه آماری توزیع درآمد در استان خراسان با کل کشور (۸۰-۱۳۵۰). برنامه و بودجه. شماره ۸۴. ۵۹-۸۲.
- باباگل‌زاده گشتلی، عباس (۱۳۷۹). بررسی وضعیت توزیع درآمد در استان مازندران و مقایسه آن با کل کشور (پایان‌نامه کارشناسی ارشد). دانشگاه تربیت مدرس.
- بختیاری، صادق (۱۳۸۲). تحلیلی از توزیع درآمد با استفاده از روش پارامتریک. چاپ اول. تهران: معاونت امور اقتصادی و دارایی.
- بختیاری، صادق و نصراللهی، خدیجه و عمادزاده، مصطفی (۱۳۸۰). تحلیلی از وضعیت توزیع درآمد (هزینه) در استان اصفهان (۷۲-۱۳۶۸). برنامه و بودجه. سال ششم. شماره ۹ و ۱۰. ۵۱-۸۱.
- تفضلی، فریدون (۱۳۸۸). تاریخ عقاید اقتصادی (از افلاطون تا دوره معاصر). نشر نی.
- ترابی، تقی و همکاران (۱۳۷۱). اندازه شاخص‌های فقر و نابرابری توزیع درآمد در ایران طی سال‌های ۷۵-۱۳۶۵. تهران: مرکز آمار ایران.
- حقیقت، علی (۱۳۷۲). بررسی نابرابری توزیع درآمد در استان کهگیلویه و بویراحمد (پایان‌نامه کارشناسی ارشد). دانشگاه شیراز.
- ذاکریان، محمدحسین (۱۳۷۷). بررسی توزیع درآمد و ارائه طرح ممکن برای کاهش نابرابری‌ها. مازندران: سازمان برنامه و بودجه.

- سینگر، هانس، و همکاران (۱۳۶۹). اشتغال، توزیع درآمد و استراتژی توسعه (مجموعه مقالات). چاپ اول. ترجمه عزیز کیاوند. تهران: سازمان برنامه و بودجه.
- طیبیان، محمد (۱۳۷۹). فقر و توزیع درآمد در ایران. تهران: مؤسسه عالی پژوهش در برنامه‌ریزی توسعه.
- عابدی، علی (۱۳۸۱). اندازه‌گیری و تحلیل خط فقر و توزیع درآمد در استان آذربایجان شرقی. چاپ اول. آذربایجان شرقی: انتشارات مدیریت و برنامه‌ریزی.
- عرب‌پناهی، سعید (۱۳۷۴). بررسی نقش بعضی از شاخص‌های مهم توسعه بر توزیع درآمد ایران (پایان- نامه کارشناسی‌ارشد). دانشگاه مازندران.
- عظیمی، حسین (۱۳۶۴). نگاهی به وضعیت توزیع درآمد و مصرف در ایران. تهران: سازمان برنامه و بودجه، دفتر اقتصاد کلان.
- گریفین، کیت (۱۳۸۲). راهبردهای توسعه اقتصادی. تهران: نشر نی.
- لوکایون، ژاک و همکاران (۱۳۷۳). بررسی تحلیلی توزیع درآمد و توسعه اقتصادی. ترجمه احمد اخوی. چاپ اول. تهران: مؤسسه مطالعات و پژوهش‌های بازرگانی.
- مرکز آمار ایران (۱۳۶۹). خلاصه‌ای از شاخص‌های نابرابری توزیع درآمد در ایران (۱۳۵۶ و ۶۸-۱۳۶۵). تهران. داده‌های خام درآمد- هزینه خانوار ۸۳-۱۳۶۳.
- _____ (۱۳۶۹). مروری بر شاخص‌های نابرابری توزیع درآمد در کل کشور. مناطق شهری و روستایی (۶۸-۱۳۶۱). بررسی شماره ۱۳۶. تهران.
- _____ (۱۳۷۱). گزارش در زمینه شاخص‌های نابرابری توزیع درآمد در ایران (۷۰-۱۳۶۸). تهران.
- مرکز اطلاع‌رسانی مرکز آمار ایران. نتایج تفصیلی آمارگیری از هزینه و درآمد خانوارهای شهری و روستایی ۸۷-۱۳۶۰. سازمان مدیریت و برنامه‌ریزی کشور.
- نیلی، فرهاد (۱۳۷۳). بررسی اثر توزیع درآمد بر تقاضای محصول (پایان‌نامه کارشناسی‌ارشد) دانشگاه شهید بهشتی.
- _____ (۱۳۷۵). رشد اقتصادی، توزیع درآمد و رفاه اجتماعی در سال‌های ۷۲-۱۳۶۱. برنامه و بودجه. شماره اول. ۴۷-۶۲.
- _____ (۱۳۷۷). اثرات متقابل رشد اقتصادی و توزیع درآمد. مؤسسه عالی پژوهش در برنامه‌ریزی و توسعه.

همایی‌ایبانه، محمدرضا (۱۳۷۶). بررسی وضعیت توزیع درآمد در استان تهران. برنامه و بودجه. شماره ۱۲. ۸۳ - ۱۱۲.

ب) انگلیسی

- Abounoori, E. (2000). A simple income distribution model and the gini coefficient. Liverpool research paper in economics. Finance and accounting. No. 005.
- Hirschman, A. O. (1958). The strategy of Economic Development. New York. Yale University Press.
- Pesaran, M. H. (1974). Income Distribution Trends in Rural and Urban. Mineographed paper. BMI. Tehran.
- Sundrum, R. M. (1990) Income Distribution in Less Developed Countries. Rout. Ledgo.